

Strateški plan poslovanja IRENA-e, Istarske Regionalne Energetske Agencije d.o.o. za razdoblje 2023. – 2025. godine

Dino Glavičić

LABIN, RUJAN 2023.

Strateški plan poslovanja IRENA-e, Istarske Regionalne
Energetske Agencije d.o.o.
za razdoblje 2023. – 2025. godine

Izrađivač
IRENA
Istarska Regionalna Energetska
Agencija d.o.o.
Labin, Rudarska 1
OIB: 15317120721

Labin, rujan 2023.

Sadržaj

UVOD	1
1. ANALIZA OKRUŽENJA.....	2
1.1 Političko okruženje	2
1.2 Ekonomsko okruženje	3
1.3 Društveno-kulturološko okruženje.....	5
1.5 Legislativno okruženje	6
1.6 Okolišno okruženje	7
2. PREGLED KLJUČNIH STRATEŠKIH DOKUMENATA.....	9
2.1 Regionalni strateški dokumenti.....	9
2.2 Nacionalni strateški dokumenti.....	11
2.3 Europski strateški dokumenti.....	16
2.4 Globalni strateški dokumenti	19
3. MISIJA, VIZIJA I VRIJEDNOSTI ORGANIZACIJE	21
4. STRATEŠKI CILJEVI I PROGRAM RADA ORGANIZACIJE	22
5. PROVEDBENI PROGRAM RADA ZA 2024. GODINU.....	24
6. USVAJANJE.....	31

UVOD

Strateško planiranje predstavlja proces u kojem poslovna organizacija analizira postojeći model poslovanja, definira svoju viziju budućnosti i identificira strateške ciljeve, programe i aktivnosti. Proces uključuje utvrđivanje redoslijeda ostvarivanja tih ciljeva, programa i aktivnosti, te, posljedično, načina realizacije vizije poslovanja.

Strateško planiranje najčešće definira ciljeve koje je moguće realizirati u tri do pet godina, ali moguće je uključiti i dugoročnije ciljeve te se time razlikuje od poslovnog planiranja koje se obično usredotočuje na kratkoročne, taktičke ciljeve vremenskog obuhvata od nekoliko mjeseci do nekoliko godina. Ovakvim modelom planiranja poslovna organizacija koristi dostupne resurse kako bi se prilagodila promjenjivim zahtjevima okoline.

Strateškim planiranjem usmjerava se razvoj poslovnog sustava, stvaraju se pretpostavke za povećanje njegove učinkovitosti, djelatnosti, agilnosti i konkurentnosti, otkrivaju se nove poslovne mogućnosti i potiče održivi rast. Proizvod strateškog planiranja predstavlja strateški plan. Da bi se ostvarila zacrtana vizija i realizirali postavljeni strateški ciljevi, nužno je kvalitetno upravljati provedbom strateškog plana što je moguće činiti korištenjem različitih upravljačkih metoda kao što su "Ciljevi i ključni rezultati" (Objectives and Key Results - OKR), "Upravljanje prema cilju" (Management by Objective - MBO), Uravnotežena tablica rezultata (Balanced Scorecard - BSC) itd. Sve ove upravljačke metode predstavljaju metode upravljanje učinkom, koje, kod pravilne provedbe koja se prvenstveno očituje u maksimizaciji potencijala zaposlenika, mogu osigurati uspješnost i konstantno poboljšavanje poslovne cjeline. Moguće ih je koristiti kao pojedinačne modele ili prihvatiti metodu fluidnog upravljanja učinkom u kojoj se različite dostupne metode isprepliću u skladu sa zahtjevima pojedinih ciljeva i specifičnih poslovnih aktivnosti.

Poslovne organizacije bez definiranog strateškog plana nemaju jasnu viziju svoje budućnosti te iskazuju poteškoće u planiranju i provedbi aktivnosti, posebno onih kompleksnijeg karaktera, što najčešće rezultira umanjenošću poslovnih rezultata. U definiranju kvalitetnog strateškog plana nužno je iskoristiti sve dostupne resurse. Vizija i ciljevi poslovne organizacije moraju biti u potpunosti jasni i prihvatljivi ne samo upravi već i najširem krugu zaposlenika organizacije. Zato se preporučuje proces planiranja provoditi u suradnji sa zaposlenicima kroz iterativni proces povratne sprege. Na ovaj način stvara se uključiv, ali i fleksibilan poslovni plan koji dopušta modifikacije koje iziskuju eventualne značajne promjene, kako u bližem i širem okruženju, tako i u unutrašnjoj strukturi organizacije.

1. ANALIZA OKRUŽENJA

Strateški plan egzistira kao dokument izrađen unutar specifičnog prostornog i vremenskog okruženja čijim uvjetima je podložan i promjenama kojih se mora prilagođavati. Na elemente i sadržaj strateškog plana utječu različiti oblici navedenih okruženja, a najznačajniji su:

- Političko okruženje
- Ekonomsko okruženje
- Društveno-kulturološko okruženje
- Tehnološko okruženje
- Legislativno okruženje i
- Okolišno okruženje

U narednim poglavljima ukratko će se definirati osnovne karakteristike navedenih okruženja značajne za poslovanje IRENA-e kao poslovnog subjekta koji se prvenstveno bavi pitanjima iz sektora energetike i zaštite okoliša, a posebice mitigacijom učinaka i adaptacijom na učinke klimatskih promjena.

1.1 Političko okruženje

Tema dekarbonizacije posljednjih godina dominira političkim diskursom. Istu nameće evidentirani proces klimatskih promjena koji je ključni globalni društveni izazov suvremenog doba. Energetske teme, a posebno poticanje uporabe obnovljivih izvora energije ističu se kao jedan od ključnih alata za rješavanje problema izazvanih klimatskim promjenama. Politike utjecaja na klimatske promjene definiraju se na globalnoj razini s koje se, manje ili više uspješno, implementiraju na niže razine:

- Ključne svjetske regije
- Pojedine države
- Regije i lokalne sredine

Ključni elementi globalnog političkog diskursa definirani su globalnim sporazumima poput Pariškog sporazuma te dokumentima organizacija kao što je UN (npr. "Ciljevi održivog razvoja" - The Sustainable Development Goals (SDGs)).

EU i sve države članice potpisale su i ratificirale Pariški sporazum te su snažno predane njegovoj provedbi. U skladu s tom obvezom, zemlje EU-a su kao jedan od ključnih ciljeva odredile postizanje statusa klimatske neutralnosti na razini zajednice do 2050. godine. U skladu sa zahtjevima iz tog

sporazuma, EU je prije kraja 2020. usvojila dugoročnu strategiju smanjenja emisija i ažurirane klimatske planove, s preuzimanjem obveze smanjivanja emisije do 2030. godine za najmanje 55 % u odnosu na njihove razine iz 1990. godine. EU prednjači u borbi protiv klimatskih promjena te zahvaljujući svojim politikama i djelovanjima ima vodeću ulogu u uspostavi globalnih standarda.

Republika Hrvatska, kao članica EU, ciljeve i metode provedbe svojih klimatskih i energetske politike provodi komplementarno onima EU na način da usvaja različite direktive relevantne za navedene sektore i inkorporira ih u svoj legislativni okvir i pritom u potpunosti prihvaća europski zakonodavni paket "Spremni za 55%". Političko okruženje u Republici Hrvatskoj uglavnom podupire ostvarenje kako globalnih tako i ambicioznijih europskih klimatskih ciljeva s posebnim naglaskom na potrebu restrukturiranja energetske sektora i to posebice na potrebu povećanja proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Jasno je izražena svijest o ugroženosti nacionalnog teritorija te su klimatske promjene prepoznate i kao "sigurnosna prijetnja, rizik i izazov za Republiku Hrvatsku" što je jasno navedeno u nacionalnoj strategiji prilagodbe klimatskim promjenama¹.

Značaj klimatskih promjena, potreba dekarbonizacije i okretanja obnovljivim izvorima energije u Istarskoj županiji su prepoznati veoma rano, čak i prije ranije navedenog Pariškog sporazuma te Istarska županija već 2014. godine usvaja Zeleni plan Istarske županije koji ugljičnu neutralnost definira kao regionalnu stratešku odrednicu značajno prije ostalih dijelova Republike Hrvatske. Istarska županija je i jedno od dva hrvatska područja koja potpadaju pod mehanizam pravedne tranzicije zahvaljujući postojanju ugljično intenzivnog industrijske sektora koji je u velikoj mjeri ovisi o korištenju ugljena kao energenta. Političko okruženje u Istarskoj županiji iskazuje značajnu podršku transformaciji gospodarske sektora, ali je svjesno turbulencija koje bi transformacija pojedinih sektora i gospodarske subjekata mogla uzrokovati te potiče odgovornu, postupnu i uključivu transformaciju koja pruža nove prilike za razvoj kako gospodarske sektora i subjekata, tako i pojedinaca koji o njima ovise.

1.2 Ekonomsko okruženje

Očekivani rast hrvatske gospodarstva za 2023. godinu iznosi 2,9%. Pritom recentna kretanja, uključujući ona u međunarodnom okruženju, upućuju na jačanje negativnih rizika. Nakon što je gospodarska aktivnost u prvoj polovini ove godine nastavila razmjerno snažno rasti, podržana snažnim priljevom turista i rastom osobne potrošnje te, u manjoj mjeri, investicija, u nastavku tekuće godine rast bi mogao oslabjeti. Nakon snažnog skoka početkom godine očekuje se i usporavanje rasta osobne potrošnje, što je vezano uz sporiji projicirani rast realnih plaća i broja zaposlenih. S druge strane, investicijska bi se aktivnost mogla intenzivirati zbog očekivanoga jačeg korištenja fondova Europske unije u odnosu na prvo polugodište. U 2024. i 2025. godini realan rast mogao bi se usporiti na 2,6%, pri čemu bi doprinos investicija mogao biti nešto manji, a i rast izvoza usluga mogao bi se usporiti. S druge strane, s dinamiziranjem inozemne potražnje robni bi izvoz mogao ojačati, a osobna potrošnja nastaviti rasti po

¹ Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_46_921.html

stabilnim stopama podržana umjerenim rastom realnih dohodaka u uvjetima manjka radne snage i nastavka smanjenja inflacije. Rizici za gospodarski rast i dalje su naglašeni, pri čemu u kratkome roku dominiraju negativni rizici, dok se srednjoročni rizici čine više uravnoteženi. Negativni rizici u najvećoj mjeri proizlaze iz relativno slaboga vanjskog okružja te geopolitičkih napetosti koji u velikoj mjeri utječu na stabilnost tržišta, a posebno na tržište energenata. Akumulirani učinci strože monetarne politike mogli bi nešto snažnije usporiti gospodarsku aktivnost nego što se trenutačno očekuje. S pozitivne strane, investicije privatnog sektora i kretanja na tržištu rada mogli bi se pokazati otpornijima na učinke monetarnog stezanja nego što se sada očekuje.

Na tržištu rada trebali bi se nastaviti bilježiti trendovi rasta zaposlenosti i pada stope nezaposlenosti uz porast nominalnih i realnih plaća. Relativno snažan rast zaposlenosti u prvom polugodištu 2023. ponajviše je rezultat dinamiziranja gospodarske aktivnosti u uslužnim djelatnostima, poglavito u turizmu. U nastavku godine, kao i u ostatku projekcijskog razdoblja, očekuje se postupno slabljenje zamaha, u skladu s projiciranim gospodarskim kretanjima. Tako se očekuje razmjerno blago dodatno smanjenje stope nezaposlenosti, djelomično i pod utjecajem sve izraženijeg zapošljavanja stranih radnika. Nakon ubrzanja u tekućoj godini, u nastavku projekcijskog razdoblja očekuje se usporavanje rasta nominalnih i realnih plaća, premda će njihova putanja uvelike ovisiti o kretanju inflacije i pritiscima radnika povezanim s nadoknađivanjem eventualnoga relativnog zaostajanja plaća u nekim djelatnostima u razdoblju intenzivnih promjena cijena, kao i o manjku radne snage u pojedinim djelatnostima. Manjak radne snage posebno je izražen u građevinskim i instalaterskim sektorima koji su posebno značajni u procesima energetske transformacije.

Inflacija, koja je u kolovozu 2023. godine privremeno porasla zbog poskupljenja energenata, trebala bi nastaviti slabjeti te bi se nakon 10,7% ostvarenih protekle godine mogla usporiti na ocijenjenih 8,8% u 2023. i dodatno se sniziti na 4,7% u 2024. te 2,4% u 2025. godini. Usporavanju inflacije u 2023. najviše pridonosi smanjenje inflacije cijena energije, premda je ograničenje ponude sirove nafte na svjetskom tržištu odnedavno inflaciju poguralo naviše. Inflacija cijena hrane također se usporava u okružju i dalje osjetno nižih cijena energenata u odnosu na iznimno visoke razine iz sredine 2022. godine kao i smanjenja cijena prehrambenih sirovina na svjetskom tržištu. Niže cijene energenata i drugih sirovina trebale bi u uvjetima normalizacije globalnih lanaca opskrbe usporiti i rast cijena industrijskih proizvoda. Za razliku od toga, temeljna inflacija (koja isključuje cijene energije i hrane) mogla bi se u 2023. ubrzati na 9,4%. Naime, inflacija cijena usluga posljednjih se mjeseci zadržala na visokim razinama te bi sveukupno u 2023. mogla porasti više nego što se prije očekivalo. Rizici za ostvarenje projicirane inflacije i dalje su vrlo naglašeni. Osim viših cijena energije, koje su se djelomično materijalizirale prethodnih mjeseci, rizici za sporije smanjenje inflacije uključuju i mogući izraženiji rast cijena hrane. Dodatno, inflacija bi mogla biti viša i u slučaju naglašenijeg rasta plaća, osobito ako se profitne marže ne smanje i time apsorbiraju dio troškovnih pritisaka plaća. S druge strane, slabljenje potražnje, jači učinci pooštavanja monetarne politike te izrazitije prelijevanje pada cijena energenata i drugih sirovina na potrošačke cijene dobara i usluga rizici su koji bi mogli spustiti inflaciju ispod projicirane putanje.²

² Izvor: Sažetak jesenske makroekonomske projekcije HNB-a za Hrvatsku – rujan 2023.

1.3 Društveno-kulturološko okruženje

Klimatske promjene duboko su isprepletene sa socijalnim obrascima nejednakosti. Najsiromašniji i najranjiviji ljudi snose najveći teret utjecaja klimatskih promjena dok, s druge strane, najmanje doprinose krizi. Kako utjecaji klimatskih promjena rastu, ranjive društvene skupine suočavaju se s nerazmjernim izazovima u smislu ekstremnih događaja, učinaka na zdravlje, dostupnost hrane, pitke vode i opće sigurnosti opskrbe sredstvima nužnima za kvalitetni život, migracija i prisilnog raseljavanja, gubitka kulturnog identiteta i drugih povezanih rizika.

Među ranjivim skupinama moguće je identificirati i posebno ugrožene pojedince kao što su djeca, osobe s invaliditetom, pripadnici starijih demografskih skupina, migranti, raseljene osobe i druge društveno marginalizirane skupine. Uzroci njihove posebne ranjivosti leže u kombinaciji njihovih položaja, financijskog, socio-ekonomskog, kulturnog i fizičkog. Rezultanta ovih uvjeta značajno otežava pristup resursima i uslugama, te imaju značajno ograničen utjecaj na donošenje političkih odluka.

S druge strane, u većini društava postoji jasno izražena svijest o značaju klimatskih promjena, potrebi racionalnijeg raspolaganja resursima koja se posebno očituje kroz sveopće promicanje energetske učinkovitosti i napuštanja korištenja fosilnih goriva i transformacije u održive gospodarske sustave temeljene na izobilju energije iz obnovljivih izvora.

Društveno-kulturološko okruženje u Istarskoj županiji posebno je senzibilizirano za pitanja racionalnijeg raspolaganja energijom, korištenja lokalnih, obnovljivih izvora energije i borbu protiv klimatskih promjena. Ovakav stav potencira kako geografski, pretežito sredozemni položaj poluotoka tako i gospodarski sustav koji je u velikoj mjeri temeljen na posebno ugroženim sastavnicama kao što su poljoprivreda i turizam, ali i ugljično intenzivnom industrijskom, a posebno energetskom, sektoru koji je potrebno podvrgnuti procesu zelene transformacije. Ova transformacija uživa široku društvenu potporu i posljednjih godina vidljiv je značajan pomak u prihvaćanju zelenih tehnologija, obnovljivih izvora energije, zelene mobilnosti, alternativnih, energetski racionalnijih, modela rada (kao što je rad od kuće), cirkularnih ekonomskih modela itd.

1.4 Tehnološko okruženje

U načelu, tehnološko okruženje zelene tranzicije i napose procesa transformacija energetskog sektora čine dulji niz godina dostupne tehnologije i nove, nadolazeće tehnologije koje još uvijek nisu u potpunosti tržišno zrele. Pod prvima, prvenstveno se misli na sustave fotonaponskih i vjetroelektrana u elektroenergetskom sustavu i tehnologije korištenja dizalica topline za potrebe procesa proizvodnje toplinske energije. U globalnom, a napose europskom okruženju, evidentan je rast tržišta navedenih

tehnologija. U Republici Hrvatskoj pa tako i u Istarskoj županiji, unatoč iznimno velikim prirodnim potencijalima, rast je evidentno sporiji, ali uz vidljiv napredak u posljednjih nekoliko godina. Dodatno, pod izrazito zrele tehnologije spadaju i brojne mjere povećanja energetske učinkovitosti, a poglavito različite mjere smanjenja potrošnje toplinske energije u zgradarstvu.

S obzirom na tržišnu zrelost, pouzdanost navedenih tehnologija, ranije spomenuti prirodni potencijal, ali i sveprisutnu odlučnost u napuštanju fosilnih izvora energije, očekuje se da će broj instalacija temeljenih na korištenju solarne energije i dizalica topline u Istarskoj županiji eksponencijalno rasti. Što se tiče energije vjetra, poluotok nema značajan kopneni potencijal za korištenje ovog izvora energije, ali je zato odobalno izrazito velik iako u ovom trenutku ograničen brojnim netehnološkim zaprekama kao što su administrativne procedure, legislativni okvir, prostorno planska dokumentacija itd. Ipak, za očekivati je da će odobalno korištenje energije vjetra u budućnosti predstavljati značajan dio energetske sektora Istarske županije. Što se tiče provedbe mjera energetske učinkovitosti u zgradarstvu, Istarska županija, a posebno neki njezini dijelovi poput Labinštine, su predvodnik na nacionalnoj razini. Međutim, i u ovom području postoji značajan potencijal za pozitivne pomake jer veliki dio postojećeg fonda zgrada još uvijek ima energetske nezadovoljavajući status.

Primjetan je i značajan iskorak u novim i nadolazećim tehnologijama koje imaju manji ili veći stupanj tehnološke i tržišne zrelosti. U prvom redu misli se na elektromobilnost koja je posljednjih godina doživjela značajan iskorak. Na području Istarske županije ista je još uvijek ograničena neadekvatnom popratnom infrastrukturu. Nadalje veliki pomaci evidentirani su u proizvodnji i korištenju zelenog vodika i zelenog amonijaka. Istarska županija, s obzirom na zemljopisnu lokaciju, prirodne uvjete i postojeću infrastrukturu, ima značajan potencijal za proizvodnju energije iz ovakvih izvora. Ubrzano se razvija i tehnologija skladištenja, prvenstveno električne energije, razvijaju se napredni, pametni energetske sustavi (smart grids) te se u iste integriraju digitalne tehnologije (big data, blockchain itd.). Upravo u digitalizacijskim procesima, a s obzirom na snagu regionalnog IT sektora, leži jedna od najznačajnijih komparativnih prednosti Istarske županije.

1.5 Legislativno okruženje

Uz opći pravni okvir i važeće računovodstvene propise, poseban utjecaj na poslovanje IRENA-e, a s obzirom na njezin pravni status i javni karakter imaju obveze koje proizlaze iz zakona i propisa koji definiraju poslovanje javnih trgovačkih društava s ograničenom odgovornošću, a u prvom redu:

- Zakon o trgovačkim društvima (NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22, 114/22)
- Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22)
- Zakon o javnoj nabavi (NN 120/16, 114/22)
- Zakon o provedbi Opće uredbe o zaštiti podataka (NN 42/18)

- Zakon o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15, 69/22)

Nadalje, kao javni subjekt, IRENA poslovanje mora usklađivati i u skladu sa:

- Zakonom o proračunu (NN 144/21)
- Zakonom o sprječavanju sukoba interesa (NN 143/2021)

i drugim relevantnim propisima značajnim za funkcioniranje trgovačkih društava u vlasništvu jedinica regionalne samouprave.

S obzirom na specifičnu djelatnost koju IRENA obavlja, za istu su posebno bitni propisi koji reguliraju funkcioniranje energetskeg sektora kao što su:

- Zakon o energiji (NN, br. 120/12, 14/14, 102/15, 68/18)
- Zakon o tržištu električne energije (NN, br. 111/21, 83/23)
- Zakon o tržištu plina (NN, br. 18/18, 23/20)
- Zakon o tržištu toplinske energije (NN, br. 80/13, 14/14)
- Zakon o tržištu nafte i naftnih derivata (NN, br. 19/14, 73/17, 96/19)
- Zakon o biogorivima za prijevoz (NN, br. 65/09, 145/10, 26/11, 144/12, 14/14, 94/18, 52/21)
- Zakon o regulaciji energetskeg djelatnosti (NN, br. 120/12, 68/18)
- Zakon o obnovljivim izvorima energije i visokoučinkovitoj kogeneraciji (NN, br. 138/21, 83/23)
- Zakon o energetskeg učinkovitosti (NN, br. 127/14, 116/18, 25/20, 41/21)
- Zakon o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2022/1854 o hitnoj intervenciji za rješavanje pitanja visokih cijena energije (NN, br. 71/23)
- Zakon o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva (NN, br. 120/16, 63/22)
- Strategija energetskeg razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu (NN, br. 25/20)
- Pravilnik o energetskeg bilanci (NN, br. 33/03)
- Uredba o kriterijima za stjecanje statusa ugroženih kupaca energije iz umreženih sustava (NN, br. 95/15, 31/22)
- Pravilnik o sustavu obveze energetskeg učinkovitosti (NN, br. 41/19)
- Pravilnik o sustavu za praćenje, mjerenje i verifikaciju ušteda energije (NN, br. 98/21, 30/22, 96/23)
- Uredba o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije (NN, br. 31/23, 74/23, 107/23)

Nadalje, kako IRENA u smislu osiguravanja prihoda u velikoj mjeri ovisi o provedbi projekata koji se financiraju iz različitih europskih fondova, nužno je osigurati poštivanje propisa koji reguliraju korištenje istih, a u prvom redu Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i vijeća od 24. lipnja 2021.

1.6 Okolišno okruženje

Klimatske promjene i degradacija okoliša predstavljaju značajnu prijetnju globalnim ekosustavima. U borbi s tim izazovima, EU izradila je europski zeleni plan koji bi trebao transformirati njezino područje u moderno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo i zajamčiti da 2050. godine područje unije

nema neto emisija stakleničkih plinova. Cilj navedenog plana je zaštititi, očuvati i povećati prirodni kapital unije, zaštititi zdravlje i dobrobit građana od rizika i učinaka povezanih s okolišem, ali i zaštititi sam prostor kao ključni resurs gusto naseljenog područja.

Strategije EU vezane za okoliš, kao što su novi akcijski plan za kružno gospodarstvo, strategija za bioraznolikost do 2030., strategija "od polja do stola", akcijski plan za postizanje nulte stope onečišćenja i zakonodavni okvir štite prirodna staništa, čuvaju čistoću zraka i vode, osiguravaju ispravno zbrinjavanje otpada, poboljšavaju znanje o toksičnim kemikalijama i pomažu poduzećima da krenu u smjeru održivoga gospodarstva koje ljudima omogućuje kvalitetan život. Nužno je osigurati da integracija novih tehnologija u energetske sustave, a posebice fotonaponskih elektrana i vjetro parkova, ne uzrokuje dodatnu degradaciju prostora te da ne predstavlja prostorno konkurentnu djelatnost ostalim gospodarskim djelatnostima. U prvom redu misli se na poljoprivredni sektor.

Za područje Istarske županije, prostor ima poseban značaj te ga se najčešće identificira kao najznačajniji regionalni prirodni i gospodarski resurs. Ipak, evidentno je da je on u posljednje vrijeme preopterećen i to prvenstveno eksponencijalnim porastom građevinskih aktivnosti motiviranih pretežito pozitivnim gospodarskim kretanjima turističkog tržišta. S obzirom na potrebu intenzivne dekarbonizacije energetske sektora u Istarskoj županiji koja će se, zbog dostupnosti prirodnih resursa, temeljiti prvenstveno na prostorno intenzivnom korištenju solarne energije, potrebno je procesu "solarizacije" poluotoka pristupiti oprezno imajući u vidu potrebu za očuvanjem okoliša, ali i proizvodnog potencijala ostalih gospodarskih sektora koji zahtijevaju značajan prostor. Da bi se to ostvarilo, solarna postrojenja treba planirati prvenstveno na "potrošenim" površinama (krovovi, parkirališta), tlima niže razine kvalitete i u sinergiji s poljoprivrednim aktivnostima (Agri PV sustavi).

2. PREGLED KLJUČNIH STRATEŠKIH DOKUMENATA

Na područje rada i djelovanja IRENA-e odnose se strateški dokumenti doneseni na:

- regionalnoj
- nacionalnoj
- europskoj i
- globalnoj razini.

2.1 Regionalni strateški dokumenti

Provedbeni program Istarske županije za razdoblje 2022. – 2025. godine

S ciljem stvaranja pretpostavki za učinkovitu i djelotvornu provedbu strateških ciljeva Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine i posebnih ciljeva definiranih tijekom izrade Nacrta Plana razvoja za razdoblje 2021. - 2027. godine te osiguravanja povezanosti strateškog i proračunskog planiranja, Istarska županija pokrenula je postupak izrade Provedbenog programa za mandatno razdoblje Župana od 2022. do 2025. godine, kao kratkoročnog akta strateškog planiranja kojim se usmjerava cjelokupni društveni i gospodarski razvoj županije.

Provedbenim programom istaknuto je opredjeljenje Istarske županije za ravnomjeran i održiv razvoj Istre, utemeljen na istraživanju i inovacijama, odgovornom upravljanju prirodom i okolišem, potpunoj digitalizaciji, kvaliteti i dostupnosti javnih usluga, digitalnoj transformaciji gospodarstva, cjelovitom prometnom povezivanju i gospodarskom rastu. Zahvaljujući odabiru odgovarajućih javnih politika, Provedbeni program Istarske županije je progresivan, otvoren i zelen.

Program sadržava provedbene mjere koje su preduvjet daljnjeg održivog, uključivog i inovativnog razvoja Istarske županije te povećanja otpornosti istarskog gospodarstva i društva na globalne krize. On predstavlja kratkoročni akt strateškog planiranja kojim se osigurava provedba posebnih ciljeva planova razvoja jedinica regionalne samouprave tijekom mandatnog razdoblja izvršnog tijela i povezanost sa županijskim proračunom.

Doprinosi uspješnom i učinkovitom usmjeravanju razvoja, te se njegovom izradom i usvajanjem stvaraju pretpostavke za daljnje jačanje kapaciteta županijskih upravnih tijela, ustanova, razvojnih agencija,

gospodarskih subjekata, organizacija civilnog društva i drugih proračunskih i izvanproračunskih korisnika za pripremu i provedbu razvojnih projekata te za bolje korištenje financijskih sredstava iz fondova Europske unije, državnog i županijskog proračuna te drugih izvora financiranja.

Provedbeni program prepoznaje regionalne potencijale obnovljivih izvora energije i definira potrebu njihovog boljeg iskorištavanja. Pritom poimenice navodi solarnu energiju, energiju vjetra i toplinsku energiju mora kao ključne regionalne obnovljive izvore energije. Program detektira i izazove u prilagodbi postojeće energetske infrastrukture novim postrojenjima utemeljenim na korištenju obnovljivih izvora energije.

Sukladno odredbama Provedbenog programa, Istarska županija ima za cilj biti zelena i povezana regija, koja se odgovorno suočava s dalekosežnim i neizbježnim posljedicama klimatskih promjena. U tom kontekstu, Provedbeni program naglašava potrebu predviđanja, prevencije i pravovremene detekcije negativnih posljedica klimatskih promjena te ranog usvajanja i provedbe seta regionalno adekvatnih mitigacijskih i adaptacijskih mjera.³

Provedbeni program usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine, a za djelovanje IRENA-e, posebno je bitan provedbeni prioritet “Zelena i povezana regija” koji je, što se tiče navedene nacionalne strategije, usklađen sa strateškim ciljevima:

- SC 1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo
- SC 7. Sigurnost za stabilan razvoj
- SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
- SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
- SC 10. Održiva mobilnost
- SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

Pritom je IRENA u djelovanju posebno fokusirana na strateški cilj 8, Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost.

³ Izvor: Provedbeni program Istarske županije za razdoblje 2022. – 2025. godine

Tablica 1: Provedbeni prioritet 1 – Zelena i povezana regija

1. ZELENA I POVEZANA REGIJA		
STRATEŠKI CILJEVI	POSEBNI CILJEVI	MJERE
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	1.1. Energetska tranzicija i suočavanje s posljedicama klimatskih promjena	1.1.1. Poticanje energetske uinkovitosti i korištenje energije iz OIE 1.1.3. Smanjenje emisije stakleničkih plinova te poboljšanje kvalitete zraka 1.1.4. Poboljšanje energetske infrastrukture
SC 10. Održiva mobilnost	1.2. Održivo prometno i komunikacijsko i povezivanje	1.2.1. Poboljšanje cestovnog prometa i infrastrukture 1.2.3. Poboljšanje pomorskog prometa i infrastrukture 1.2.7. Unaprjeenje mobilnosti, sigurnosti i održivosti prometnog povezivanja
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	1.3. Strateški i održivi pristup prostornom razvoju	1.3.1. Definiranje smjernica prostornog planiranja
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	1.4. Odgovorno upravljanje okolišem i prirodom	1.4.1. Jačanje zaštite okoliša i prirode, upravljanje zaštićenim dijelovima prirode i ekološke mreže te valorizacija prirodne baštine
SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost	1.5. Jačanje komunalne infrastrukture i usluga (gospodarenje otpadom, vodoopskrba i odvodnja)	1.5.1. Održivo gospodarenje otpadom 1.5.5. Izgradnja i uređenje komunalne infrastrukture

Izvor: Provedbeni program Istarske županije za razdoblje 2022. – 2025. godine

IRENA u provedbi mjera posebnog cilja 1.1 može i želi imati ulogu ključnog regionalnog dionika, ali može doprinijeti i u ostvarenju ostalih ciljeva provedbenog prioriteta 1 pružanjem tehničke podrške tijelima nadležnima za provedbu specifičnih mjera.

2.2 Nacionalni strateški dokumenti

Nacionalna razvojna strategija

Nacionalna razvojna strategija je hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja koji služi za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske te ostali akti strateškog planiranja ne mogu biti u

suprotnosti s njom. U skladu s odredbama Zakona, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije kao Koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske organizira i koordinira postupak pripreme, provedbe, praćenja provedbe i izvještavanja o provedbi Nacionalne razvojne strategije te osigurava javnost rada u postupcima planiranja, izrade, provedbe, praćenja, izvještavanja i vrednovanja o Nacionalnoj razvojnoj strategiji.

Prema ovoj strategiji, Hrvatska je u 2030. godini konkurentna, inovativna i sigurna zemlja prepoznatljivog identiteta i kulture, zemlja očuvanih resursa, kvalitetnih životnih uvjeta i jednakih prilika za sve. Ostvarenju vizije pridonijeti će postizanje postavljenih strateških ciljeva i usklađena provedba politika u četiri razvojna smjera.

Slika 1. Razvojni smjerovi REpublike Hrvatske do 2030. godine

Izvor: <https://hrvatska2030.hr>

Utvrđeni razvojni smjerovi i strateški ciljevi trebaju pridonijeti tome da Hrvatska što bolje iskoristi svoje potencijale, da se otklone gospodarske i društvene štete prouzročene globalnim krizama i potakne što brži oporavak Hrvatske. Pritom su uzeti u obzir ciljevi postavljeni u okviru Europskog zelenog plana i Europskog teritorijalnog programa 2030. Sve to biti će temelj održivom, uključivom i inovativnom razvoju Hrvatske, uz postizanje otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize. Ova Strategija pruža okvir za provedbu strateških ciljeva čije će ispunjavanje omogućiti ostvarivanje zacrtanih razvojnih smjerova i definirane vizije Hrvatske 2030. godine.⁴

⁴ Izvor: <https://hrvatska2030.hr>

IRENA provodi aktivnosti unutar svih razvojnih smjerova definiranih Nacionalnom razvojnom strategijom s posebnim naglaskom na djelovanje unutar razvojnog smjera 3, zelena i digitalna tranzicija.

Slika 2: Razvojni smjer 3 – Zelena i digitalna tranzicija

RAZVOJNI SMJER 3. »

Zelena i digitalna tranzicija

Strateški ciljevi:

- » SC 8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost
- » SC 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva
- » SC 10. Održiva mobilnost
- » SC 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva

Izvor: <https://hrvatska2030.hr>

Nacionalna strategija prilagodbe klimatskim promjenama

Hrvatski sabor je 2020. godine usvojio Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu. Radi se o prvom strateškom dokumentu koji daje procjenu promjene klime za Hrvatsku do kraja 2040. i 2070. godine, moguće utjecaje i procjene ranjivosti. Cilj Strategije je naglasiti važnost i prijetnje klimatskih promjena za društvo te nužnost integracije koncepta prilagodbe klimatskim promjenama u postojeće i nove politike, kako bi se smanjila ranjivost okoliša, gospodarstva i društva uzrokovana klimatskim promjenama. Uz to, cilj je potaknuti znanstvena istraživanja kako bi se bolje shvatila kompleksnost utjecaja klimatskih promjena i smanjio stupanj neizvjesnosti vezan uz učinke klimatskih promjena.

Strategija sadrži projekcije klime u Hrvatskoj za 2040. godinu s pogledom na 2070. godinu uzimajući u obzir naredne klimatske parametre: oborine, snježni pokrov, površinsko otjecanje, temperaturu zraka, ekstremne vremenske uvjete, vjetar, evapotranspiraciju, vlažnost zraka, vlažnost tla, sunčano zračenje i srednju razinu mora.

U Strategiji je prikazana i ranjivost sektora na klimatske promjene, među kojima je odabrano osam ključnih sektora (vodni resursi; poljoprivreda; šumarstvo; ribarstvo; bioraznolikost; energetika; turizam i zdravlje) i dva međusektorska tematska područja (prostorno planiranje i uređenje te upravljanje rizicima). Za njih su navedene 83 mjere prilagodbe klimatskim promjenama koje su raspodijeljene u pet skupina i za koje su istaknute procjene potrebnih iznosa i izvora financiranja prema sektorima. Strategija prilagodbe provoditi će se akcijskim planovima koji će sadržavati razradu konkretnih mjera i aktivnosti, a donositi će se svakih pet godina. Akcijski planovi za svaku će mjeru i aktivnost dati opis, način provedbe, redoslijed ostvarivanja aktivnosti, rok izvršenja, obveznike i koordinate provedbe mjera i aktivnosti, kao i izvore financiranja. Na osnovi ove Strategije prilagodbe izradit će se prvi akcijski plan, pri čemu će sve mjere i aktivnosti trebati biti komplementarne s ciljevima iz Europskog zelenog plana.⁵

⁵ Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_04_46_921.html

IRENA je aktivno uključena u pripremu i provedbu regionalnih i lokanih planova prilagodbe klimatskim promjenama, kako kroz redovno poslovanje, tako i kroz provedbu brojnih projekata prekogranične suradnje financiranih sredstvima fondova EU.

Strategija energetskeg razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu

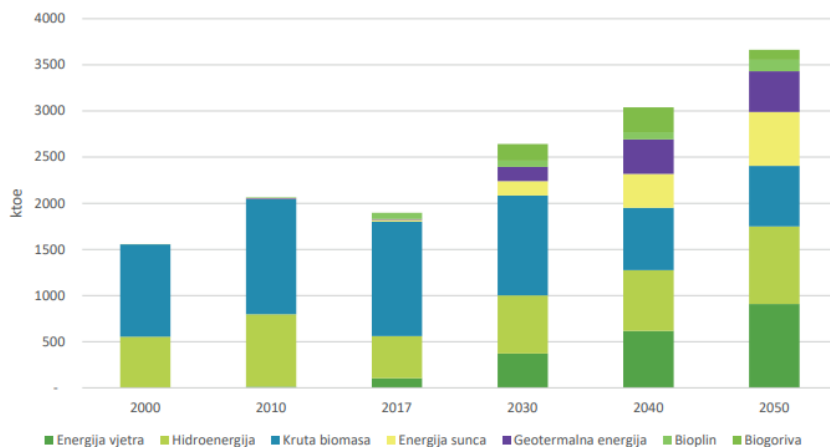
Najvažniji strateški dokument za razvoj projekata obnovljivih izvora energije (OIE) u RH je Strategija energetskeg razvoja RH do 2030. s pogledom na 2050. godinu (NN, 25/2020.). Strategija predstavlja korak prema ostvarenju vizije niskougličnog gospodarstva i pruža širok spektar inicijativa energetske politike kojima će se ojačati sigurnost opskrbe energijom, postupno smanjivati gubici energije i povećati energetska učinkovitost, smanjiti ovisnost o fosilnim gorivima te povećati domaća proizvodnja i uporaba obnovljivih izvora energije.

U strategiji je definirana dinamika tranzicije energetskeg sektora u kojoj će se mijenjati dosadašnje tehnologije, uređaji, promet, potrošnja energije i drugi čimbenici. Na kraju razdoblja obuhvaćenog strategijom, energija će se proizvoditi, transportirati, prenositi, distribuirati i njome će se trgovati i upravljati na drukčiji način od dosadašnjeg, što podrazumijeva postupni prijelaz na decentralizirani, digitalizirani i niskouglični sustav

Razvoj energetskeg sektora usklađen je s globalnim zahtjevima u kontekstu ublažavanja klimatskih promjena. Strategija predstavlja doprinos RH globalnom ublažavanju klimatskih promjena, tj. globalnom smanjenju emisija ugljikovog dioksida (CO₂) i drugih emisija stakleničkih plinova u skladu s međunarodnim obvezama. Stoga su u strategiji definirani odgovarajući scenariji ostvarenja ciljeva za smanjenje emisija stakleničkih plinova i povećanje udjela obnovljivih izvora energije u bruto neposrednoj potrošnji energije. Ti se scenariji odnose na dva vremenska razdoblja: dugoročno – do 2050., u kojem strateške ciljeve postavljaju sektori, i kratkoročno – do 2030., u kojem je nužno provesti mjere koje će odrediti put prema ostvarenju tih ciljeva. Scenarij 0 (S0), odnosno Scenarij razvoja uz primjenu postojećih mjera, a koji predstavlja kontinuitet sadašnje politike primjene postojećih mjera u promjenama energetskeg sektora. b) Scenarij 1 (S1), odnosno Scenarij ubrzane energetske tranzicije. Prema ovom scenariju, očekuje se smanjenje emisija stakleničkih plinova za 38 % do 2030., i 74 % do 2050. u odnosu na 1990. godinu. Osim toga, u skladu sa scenarijem S1, očekuje se da će udio OIE u bruto neposrednoj potrošnji energije dosegnuti 36,7 % do 2030., odnosno 65,6 % do 2050. godine. c) Scenarij 2 (S2), odnosno Scenarij umjerene energetske tranzicije. U skladu s ovim scenarijem, očekuje se smanjenje emisija stakleničkih plinova za oko 35 % do 2030., odnosno 64 % do 2050. u odnosu na 1990. godinu. Osim toga, prognozira se da će udio OIE-a u bruto neposrednoj potrošnji energije dosegnuti 36,6 % do 2030., odnosno 53,2 % do 2050. godine.⁶

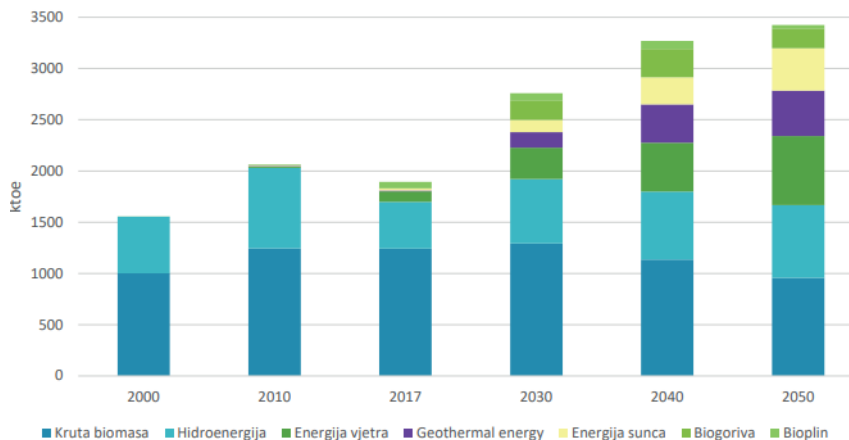
⁶ Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_03_25_602.html

Grafikon 1: Korištenje obnovljivih izvora energije prema scenariju S1

Izvor: Vodič za razvoj i provedbu projekata obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj

Grafikon 2: Korištenje obnovljivih izvora energije prema scenariju S2

Izvor: Vodič za razvoj i provedbu projekata obnovljivih izvora energije u Hrvatskoj

Dugoročno, energetska sustava će se znatno promijeniti s ciljem smanjenja potrošnje fosilnih goriva i povećanja korištenja obnovljivih izvora energije u Republici Hrvatskoj. Za energetska tranziciju potrebna su znatna ulaganja na svim razinama energetska sustava.

Energetski sektor Istarske županije je natprosječno ugljično intenzivan (u odnosu na nacionalni prosjek) u prvom redu zbog značajne ovisnosti elektroenergetskog sektora o jednoj termo elektrani na ugljen u Republici Hrvatskoj koja se nalazi upravo u Istarskoj županiji. Istarska županija ulaže značajne resurse u zelenu transformaciju te su joj politike i provedbeni dokumenti usklađeni s nacionalnom strategijom.

Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan

Integrirani nacionalni energetska i klimatski plan za razdoblje od 2021. do 2030. godine nadovezuje se na postojeće nacionalne strategije i planove. Njime se daje pregled trenutnog energetska sustava i stanja u području energetska i klimatska politika. Također se daje pregled nacionalnih ciljeva za svaku od pet ključnih dimenzija energetska unije i odgovarajuće politika i mjere za ostvarivanje tih ciljeva, a za što treba uspostaviti i analitičku osnovu.

U Integriranom energetska i klimatska planu posebnu pozornost treba posvetiti ciljevima do 2030. godine, koji uključuju smanjenje emisija stakleničkih plinova, energiju iz obnovljivih izvora, energetska učinkovitost i elektroenergetska međusobna povezanost. Potrebno je osigurati da je Integrirani energetska i klimatska plan u skladu s ciljevima održivog razvoja te da im aktivno pridonosi. Plan definira ključne nacionalne ciljeve koje je potrebno realizirati do 2030. godine.⁷

Tablica 2: Ključni energetska i klimatska ciljevi Republike Hrvatske do 2030. godine

Indikator	Cilj
Smanjenje emisije stakleničkih plinova za ETS sektor, u odnosu na 2005. godinu	najmanje 43 % ¹
Smanjenje emisije stakleničkih plinova za sektore izvan ETS-a, u odnosu na 2005. godinu	najmanje 7 %
Udio OIE u bruto neposrednoj potrošnji energije	36,4 %
Udio OIE u neposrednoj potrošnji energije u prometu	13,2 %
Potrošnja primarne energije (ukupna potrošnja energije bez neenergetska potrošnje)	344,38 PJ (8,23 ktoe)
Neposredna potrošnja energije	286,91 PJ (6,85 ktoe)

Izvor: Integrirani nacionalni energetska i klimatska plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. Godine

2.3 Europski strateški dokumenti

Europski zeleni plan

Europski zeleni plan predstavlja paket inicijativa u području politika kojim se želi osigurati zelena tranzicija EU-a, pri čemu je krajnji cilj postići klimatska neutralnost do 2050. Njime se podupire preobrazba EU-a u pravedno i prosperitetno društvo s modernim i konkurentnim gospodarstvom. U njemu se ističe da je potreban sveobuhvatan i međusektorski pristup u kojem sva relevantna područja politika doprinose krajnjem klimatska cilju. Paket obuhvaća inicijative iz područja klime, okoliša, energetska, prometa, industrije, poljoprivrede i održivog financiranja. Sve te inicijative međusobno su snažno povezane.

Europski zeleni plan Komisija je predstavila u prosincu 2019. godine te isti predstavlja ključni razvojni dokument EU za razdoblje do 2030. godine. Prijelazom na klimatska neutralnost otvorit će se znatne

⁷ Izvor: Integrirani nacionalni energetska i klimatska plan za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine

mogućnosti poput potencijala za gospodarski rast, nove poslovne modele i tržišta, nova radna mjesta i tehnološki razvoj.

Neke od ključnih inicijativa Europskog zelenog plana su koje su ujedno i značajne za definiranje modela rada u djelokrugu IRENA-e su:

- **Paket "Spremni za 55 %"**

kojim se ambicije zelenog plana u pogledu klime prenose u zakonodavstvo. "Spremni za 55 %" odnosi se na cilj EU-a da smanji neto emisije stakleničkih plinova za najmanje 55% do 2030. godine. On se sastoji od skupa prijedloga za reviziju zakonodavstva u području klime, energetike i prometa te za uvođenje novih zakonodavnih inicijativa kako bi se propisi EU-a uskladili s njegovim klimatskim ciljevima.

Paketom prijedloga želi se pružiti dosljedan i uravnotežen okvir za postizanje klimatskih ciljeva EU-a, kojima se:

- osigurava poštena i socijalno pravedna tranzicija
 - održavaju i jačaju inovacije i konkurentnost industrije EU-a te istodobno osiguravaju jednaki uvjeti u odnosu na gospodarske subjekte iz trećih zemalja
 - podupire položaj EU-a kao predvodnika u globalnoj borbi protiv klimatskih promjena.
- Europski zakon o klimi

Zahvaljujući Europskom zakonu o klimi politička ambicija EU-a da postigne klimatsku neutralnost do 2050. postala je pravna obveza. Donošenjem tog zakona EU i njegove države članice obvezali su se da će do 2030. smanjiti neto emisije stakleničkih plinova u EU-u za najmanje 55 % u odnosu na razine iz 1990.

Uredba obuhvaća sljedeća glavna djelovanja:

- utvrđivanje ritma smanjenja emisija do 2050. kako bi se osigurala predvidljivost za poduzeća, dionike i građanstvo
- izradu sustava za praćenje napretka u ostvarivanju cilja i izvješćivanje o njemu
- osiguravanje troškovno učinkovite i socijalno pravedne zelene tranzicije.

- **Strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama**

U lipnju 2021. ministri i ministrice okoliša EU-a odobrili su zaključke kojima se potvrđuje nova strategija EU-a za prilagodbu klimatskim promjenama. U toj strategiji opisuje se dugoročna vizija prema kojoj bi EU do 2050. trebala postati društvo otporno na klimatske promjene koje je u potpunosti prilagođeno neizbježnim učincima klimatskih promjena.

Strategija obuhvaća sljedeće mjere:

- bolje prikupljanje i razmjenu podataka kako bi se poboljšali pristup znanju o učincima klimatskih promjena i razmjena tog znanja
- prirodna rješenja za pomoć u izgradnji otpornosti na klimatske promjene i zaštiti ekosustava
- uključivanje prilagodbe klimatskim promjenama u makrofiskalne politike.

- **Strategija EU-a za bioraznolikost**

Strategijom EU-a za bioraznolikost do 2030. nastoji se doprinijeti oporavku bioraznolikosti u Europi do 2030. Time bi se ostvarile koristi za ljude, klimu i planet.

Strategija obuhvaća sljedeća djelovanja:

- proširenje zaštićenih kopnenih i morskih područja u Europi
 - obnovu narušenih ekosustava smanjenjem upotrebe i štetnosti pesticida
 - povećano financiranje djelovanja i bolje praćenje napretka.
- **Akcijski plan za kružno gospodarstvo**

Odvajanje gospodarskog rasta od iskorištavanja resursa i prijelaz na kružne sustave proizvodnje i potrošnje ključni su za postizanje klimatske neutralnosti EU-a do 2050. U akcijskom planu predviđa se više od 30 mjera za dizajn održivih proizvoda, kružnost u proizvodnim procesima i jačanje položaja potrošača i javnih naručitelja. Usmjeren je na sektore kao što su elektronika i IKT, baterije, ambalaža, plastika, tekstil, građevinarstvo i zgrade te hrana.

- **Baterije i otpadne baterije**

Očekuje se da će potražnja za baterijama do 2030. više nego deseterostruko porasti. EU je donijela uredbu o baterijama s ciljem uspostave kružnoga gospodarstva za sektor baterija usmjeravanjem na sve faze životnog ciklusa baterija, od dizajna do obrade otpada. Ta je inicijativa iznimno važna, osobito s obzirom na sve veći razvoj električne mobilnosti. Cilj joj je promicanje kružnoga gospodarstva i ujedno funkcionalnije unutarnje tržište baterija osiguravanjem pravednijeg tržišnog natjecanja zahvaljujući zahtjevima u pogledu sigurnosti, održivosti i označavanja.

- **Pravedna tranzicija**

Mehanizmom EU-a za pravednu tranziciju pomoći će se regijama koje uvelike ovise o fosilnim gorivima i industrijama s visokim emisijama ugljika da prihvate prijelaz na čistu energiju. Postizanje klimatske neutralnosti do 2050. za neke države članice i regije biti će veći izazov nego za druge. Na primjer, neke države članice i regije više se oslanjaju na fosilna goriva ili imaju industrije s visokim emisijama ugljika u kojima je zaposlen znatan broj ljudi. EU je uvela mehanizam za pravednu tranziciju kako bi pružio financijsku i tehničku potporu regijama koje su najviše pogođene prijelazom na niskougljično gospodarstvo. Njime će se u razdoblju od 2021. do 2027. mobilizirati najmanje 55 milijardi eura za:

- ljude i zajednice – olakšavanje zapošljavanja i prekvalifikacija, poboljšanje energetske učinkovitosti stanovanja te borbu protiv energetske siromaštva
- poduzeća – osiguravanje da prijelaz na niskougljičnu tehnologiju bude privlačan za ulaganja, pružanje financijske potpore i ulaganje u istraživanja i inovacije
- države članice ili regije – ulaganje u nova zelena radna mjesta, održiv javni prijevoz, digitalnu povezanost i infrastrukturu za čistu energiju.

- **Čista, cjenovno pristupačna i sigurna energija**

Budući da 75 % emisija stakleničkih plinova u EU-u dolazi iz upotrebe i proizvodnje energije, dekarbonizacija energetske sektora ključan je korak prema klimatski neutralnom EU-u.

Kako bi postigla te ciljeve, EU poduzima mjere na nekoliko razina:

- podupire razvoj i uvođenje čišćih izvora energije, kao što su obnovljivi izvori energije na moru i vodik
- potiče integraciju energetske sustava u EU-u
- razvija međusobno povezanu energetske infrastrukturu s pomoću energetske koridora EU-a
- revidira postojeće zakonodavstvo o energetske učinkovitosti i energiji iz obnovljivih izvora, uključujući njihove ciljeve za 2030.⁸

2.4 Globalni strateški dokumenti

Pariški sporazum

Pariški sporazum o klimatskim promjenama prvi je opći pravno obvezujući globalni klimatski sporazum. Potpisan je 22. travnja 2016., a Europska unija ratificirala ga je 5. listopada 2016.

Sporazum određuje dugoročne ciljeve koje prihvaćaju sve države potpisnice:

- znatno smanjiti globalne emisije stakleničkih plinova kako bi se ograničio porast globalne temperature u ovom stoljeću na 2 stupnja Celzijusa, dok se nastavljaju naponi da se povećanje još više ograniči na 1,5 stupnjeva;
- revidirati obveze zemalja svakih pet godina;
- osigurati financiranje zemljama u razvoju za ublažavanje klimatske promjene, jačanje otpornosti i povećanje sposobnosti prilagodbe klimatskim utjecajima.

Sporazum uključuje obveze svih zemalja da smanje svoje emisije i rade zajedno na prilagodbi utjecajima klimatske promjene te poziva zemlje da s vremenom ojačaju svoje obveze. Sporazum pruža put za razvijene zemlje da pomognu državama u razvoju u njihovim naporima za ublažavanje klimatske promjene i prilagodbu uz stvaranje okvira za transparentno praćenje i izvješćivanje o klimatskim ciljevima zemalja.

Pariški sporazum pruža trajan okvir koji usmjerava globalne napore u narednim desetljećima. Označava početak pomaka prema svijetu s nultim neto emisijama. Provedba Sporazuma također je ključna za postizanje ciljeva održivog razvoja.

Temelji se na petogodišnjem ciklusu sve ambicioznijih klimatske akcije koje provode države potpisnice. Svakih pet godina od svake države se očekuje da podnese ažurirani nacionalni klimatski akcijski plan.

Kroz te planove države potpisnice komuniciraju o aktivnostima koje će poduzeti kako bi smanjile svoje emisije stakleničkih plinova i postigle ciljeve Pariškog sporazuma (mitigacijske mjere). Također, definiraju

⁸ Izvor: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

se aktivnosti koje će se poduzeti s ciljem izgradnje otpornosti za prilagodbu utjecajima rastućih temperature (adaptacijske mjere).⁹

Kako bi se bolje uokvirili naponi prema dugoročnom cilju, Pariški sporazum poziva zemlje da formuliraju i podnesu dugoročne strategije koje, za razliku od akcijskih planova, nisu obvezne.

Operativni detalji za praktičnu provedbu Pariškog sporazuma dogovoreni su na Konferenciji UN-a o klimatskim promjenama (COP24) u Katowicama u prosincu 2018. godine, u dokumentu koji se kolokvijalno naziva Pariški pravilnik, a finalizirani na COP26 u Glasgowu u studenom 2021. godine.

UN-ovi ciljevi održivog razvoja

Plan održivog razvoja do 2030. godine, koji su usvojile sve države članice Ujedinjenih naroda 2015. godine, definira zajednički plan za mir i prosperitet ljudi i planeta, kako u sadašnjosti tako i u budućnosti. U središtu plana je 17 ciljeva održivog razvoja (Sustainable development goals - SDG), koji su hitan poziv na djelovanje svim zemljama - razvijenim i zemljama u razvoju - u globalnom partnerskom modu.

Slika 3: 17 ciljeva održivog razvoja

Izvor: <https://sdgs.un.org/goals>

U kolovozu 2015. godine, zemlje potpisnice su se usuglasile oko sedamnaest ključnih i 169 pridruženih ciljeva, koje je potrebno ostvariti do 2030. godine, a isti utjelovljuju shvaćanje da okončanje siromaštva i drugih uskraćenosti mora ići ruku pod ruku sa strategijama koje poboljšavaju zdravlje i obrazovanje, smanjuju nejednakost i potiču gospodarski rast te da djeluju u cilju borbe protiv klimatskih promjena i za očuvanje brojnih ugroženih ekosustava.¹⁰

⁹ Izvor: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>

¹⁰ Izvor: <https://sdgs.un.org/goals>

3. MISIJA, VIZIJA I VRIJEDNOSTI ORGANIZACIJE

Misija, vizija i vrijednosti organizacije utvrđene su na temelju participativnog procesa u kojem su sudjelovali svi zaposlenici IRENA-e i koji je proveden u više iteracija tijekom 2023. godine. Iako inicijalno vremenski definirane razdobljem trajanja ovog strateškog plana, periodično, a najmanje jednom godišnje će se reevaluirati kako bi se provjerila njihova usklađenost s ključnim odrednicama okruženja i strukture organizacije.

Misija, vizija i vrijednosti IRENA-e usklađene su s odrednicama Provedbenog program Istarske županije za razdoblje 2022. – 2025. godine, i to prvenstveno onima koji Istarsku županiju definiraju kao zelenu, otvorenu i uključivu regiju.

Vizija IRENA-e je postati ključni regionalni dionik i koordinator procesa zelene tranzicije te partner u definiranju i provedbi nacionalnih i međunarodnih inicijativa usmjerenih na tranziciju prema globalnom niskougličnom društvu.

Misija IRENA-e je promicanje i poticanje razvoja Istarske županije utemeljenog na principima održivosti koji se ocrtavaju kroz korištenje obnovljivih izvora energije, usvajanje postulata racionalne potrošnje energije i energetske učinkovitosti, promociju cirkularnih ekonomskih modela i racionalno upravljanje resursima, a sve s ciljem osiguravanja maksimalne kvalitete života svih regionalnih dionika.

Vrijednosti IRENA-e

Zaposlenici: zaposlenike predstavljaju stručnjaci predani radu, ambiciozni i proaktivni, spremni za stalno usvajanje novih znanja i usavršavanje.

Korisnici: IRENA je pouzdan partner Istarskoj županiji i jedinicama lokalne samouprave, poduzeticima i stanovništvu na području Istarske županije, ali i različitim nacionalnim i međunarodnim entitetima.

Rad i radna okolina: IRENA potiče timski rad, inovativnost i multidisciplinarnost. Radna okolina je ugodna, fleksibilna i maksimalno prilagodljiva potrebama zaposlenika.

Otvorenost i uključivost: IRENA potiče kulturu otvorenosti i uključivosti te se aktivno bori protiv svih oblika diskriminacije.

4. STRATEŠKI CILJEVI I PROGRAM RADA ORGANIZACIJE

Za organizaciju poslovnog procesa u IRENA-i ključna su tri aspekta:

- Osiguravanje financijske stabilnosti poslovanja
- Osiguravanje pružanja adekvatne razine usluga
- Osiguravanje ljudskih i tehničkih kapaciteta nužnih za provedbu poslovnih aktivnosti.

Navedeni aspekti poslovanja međusobno su uvjetovani i isprepleteni, a svaki od njih osigurava se definiranjem i izvršavanjem niza (ne konačnog) strateških ciljeva. Ciljevi se preispitaju permanentno, a najmanje jednom godišnje se u skladu s evidentiranim potrebama revidiraju.

Strateški ciljevi nužni za osiguravanje financijske stabilnosti poslovanja:

- Osiguravanje dotoka financijskih sredstava iz diversificiranih izvora
- Stabilizacija i standardizacija dijela poslovanja s ciljem osiguravanja stabilnog tijeka novca koji pokriva minimalno 50% godišnjih fiksnih troškova poslovanja (plaće i režijski troškovi)
- Povećanje dotoka sredstava iz nestalnih i nestandardnih izvora financiranja (europski fondovi)
- Osiguravanje sredstava iz stabilnog izvora na godišnjoj razini
- Povećanje prihoda po zaposleniku
- Optimiziranje troškova radnog procesa

Strateški ciljevi nužni za osiguravanje pružanja adekvatne razine usluga

- Poticati na usvajanje novih, održivih modela razvoja, tehnologija i procesa
- Biti podrška širokom krugu dionika u procesima provedbe i prilagodbe mjerama zelene tranzicije
- Pružati visokokvalitetne, jedinstvene i korisne usluge
- Jačanje partnerskih odnosa s ciljem transfera znanja i dobrih praksi

Strateški ciljevi nužni za osiguravanje ljudskih i tehničkih kapaciteta nužnih za provedbu poslovnih aktivnosti

- Unapređivanje internih procesa, a prvenstveno komunikacije i organizacije poslovanje

- Jačanje ljudskih kapaciteta u područjima zelene tranzicije i prilagodbe klimatskim promjenama
- Unapređenje znanja i vještina zaposlenika kako kroz internu edukaciju temeljenu na transferu znanja među zaposlenicima tako i kroz eksternu kroz sudjelovanje u različitim formalnim i neformalnim edukativnim aktivnostima
- Unapređenje vještina rukovođenja
- Unapređenje opreme i uvjeta rada

Adekvatno organiziranje poslovnog procesa nužno je za kvalitetnu realizaciju višegodišnjih programskih ciljeva. Programski ciljevi rada IRENA-e usklađuju se sa strateškim i posebnim ciljevima Provedbenog programa Istarske županije za razdoblje 2022. – 2025. godine. IRENA tako kao strateški cilj poslovanja usvaja:

- **Ekološku i energetske tranziciju za klimatsku neutralnost**

A kao posebne ciljeve:

- **Energetske tranzicija i suočavanje s posljedicama klimatskih promjena te**
- **Odgovorno upravljanje okolišem i prirodom**

Za realizaciju navedenih ciljeva ovim dokumentom definiraju se dvije ključne mjere od kojih svaka ima niz specifičnih aktivnosti:

- 1. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje energije iz OIE**
- 2. Poboljšanje energetske infrastrukture**

IRENA će za potrebe Istarske županije kao svog osnivača i dionika s područja Istarske županije raditi i na provedbi drugih mjera za koje ima adekvatne ljudske i tehničke provedbene potencijale.

Specifične provedbene aktivnosti kojima se realiziraju gore navedene mjere definiraju se godišnjim provedbenim programima rada. Ovaj dokument se krajem tekuće godine dopunjuje provedbenim programom rada za narednu godinu.

Strateški cilj poslovanja, posebni ciljevi poslovanja, ključne mjere i godišnji provedbeni program rada podložni su permanentnoj evaluaciji i po potrebi se mogu revidirati kako bi se uskladili s novonastalim okolnostima.

5. PROVEDBENI PROGRAM RADA ZA 2024. GODINU

MJERA	PODMJERA	AKTIVNOST	OPIS	ROK ZA IZVRŠENJE	KORISNICI
1. Poticanje energetske učinkovitosti i korištenje energije iz OIE	Poticanje energetske efikasnosti i korištenja obnovljivih izvora energije u javnom sektoru	Razvoj tehničke dokumentacije za tipске zgrade Istarskih domova zdravlja koje bi se gradile kao zgrade nulte potrošnje energije	Djelatnost zdravstvene zaštite u Istarskoj županiji obavlja se u velikoj mjeri u zastarjelim objektima koji ne odgovaraju suvremenim potrebama. Zgrade su često izrazito razvedenog oblika i ne koriste prostor na optimalan način. Zbog ovakvih karakteristika, troškovi obnove su često usporedivi s troškovima novogradnje značajno funkcionalnijih objekata. Mjerom se predlaže izrada idejnog oblikovnog rješenja novih zdravstvenih stanica različitih veličina – usklađenih s brojem korisnika na pojedinom području. U suradnji s odgovornim tijelima u Istarskoj županiji, definirao bi se broj različitih tipova zgrada koje bi predstavljale buduću okosnicu sustava javne zdravstvene zaštite u Istarskoj županiji (do četiri različita tipa). Zgrade bi se planirale kao tipski objekti prepoznatljivog vizualnog identiteta. Tipski karakter zgrada omogućio bi i lakšu mobilnost kadrova između pojedinih jedinica. Što se energetske učinkovitosti tiče, zgrade bi bile planirane kao zgrade nulte potrošnje energije u skladu sa suvremenim tendencijama izgradnje.	31. 12. 2024.	IDZ, stanovništvo Istarske županije
		Tehnička dokumentacija za energetsку obnovu Doma za starije osobe Novigrad	Priprema tehničke dokumentacije za sveobuhvatnu obnovu Doma za starije osobe Novigrad. Navedeni objekt je jedan od najznačajnijih potrošača energije među zgradama pod upravom Istarske županije. Zgrada je energetski neučinkovita, ima veliki broj korisnika, ali i veliki energetski potencijal posebno izražen kroz veliku površinu krova dostupnu za ugradnju solarne elektrane (najveća od svih županijskih zgrada). Tehničku dokumentaciju potrebno je izraditi radi spremnosti prijave obnove na buduće nacionalne natječaje.	31. 12. 2024.	Dom za starije osobe Novigrad
		Tehnička dokumentacija za energetsку obnovu Istarskih domova zdravlja	Istarski domovi zdravlja upravljaju velikim brojem zgrada od kojih jako mali dio ima zadovoljavajući energetski status. Kako bi se osiguralo spremnost prijave na nacionalne natječaje za sufinanciranje energetske obnove, predlaže se sustavna priprema tehničke dokumentacije u zgradama za koje se ocijeni da ih je financijski racionalno obnovljati. Predlaže se priprema dokumentacije za jedan do dva veća objekta godišnje (npr. objekti poput doma zdravlja, Poreč, Rovinj, Labin, Umag)	31. 12. 2024.	IDZ, stanovništvo Istarske županije

		Sustavno praćenje i planiranje energetske učinkovitosti u Istarskoj županiji	Prikupljanje i obrada podataka o energetske potrošnji javnih zgrada te mjesečni unos troškova energenata u ISGE sustav, izrada Akcijskog plana energetske učinkovitosti Istarske županije, izrada godišnjeg izvještaja o provedbi akcijskog plana, unos podataka o realizaciji mjera u sustav SMIV	31. 12. 2024.	Istarska županija
		Poticanje djelatnika javne uprave na odgovorno raspolaganje energijom	Organizacija radionica za edukaciju djelatnika javne uprave, organizacija natjecanja u smanjenju potrošnje energije između različitih zgrada pod upravom Istarske županije prema modelu save@work	31. 12. 2024.	Istarska županija
		Tehnička pomoć jedinicama lokalne samouprave	Pružanje tehničke pomoći jedinicama lokalne samouprave u provedbi edukacijskih radionica i pripremi natječaja za sufinanciranje mjera energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije	31. 12. 2024.	Lokalne jedinice samouprave, stanovništvo Istarske županije
		Edukacija učenika srednjih tehničkih škola u područjima energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	Edukacija predstavlja nastavak IRENA-ine aktivnosti "Kids can do it". Kroz aktivnost odabire se jedna srednja tehnička škola u kojoj će radom učenika u jednoj školskoj godini biti ugrađen jedan manji sustav korištenja OIE. Na ovakav način, kroz energetske obnovu s dodanom vrijednosti, učenike se usmjerava prema deficitarnim zanimanjima, a u zgradama Istarske županije povećava se postotak korištenja energije iz obnovljivih izvora.	31. 12. 2024	Srednje škole, Istarska županija
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projektom SEAHEat - Sea for Heritage Energy Transition, promovira se i potiče korištenje toplinske energije mora posredstvom dizalica topline u projektima energetske obnove zgrada koja predstavljaju kulturna dobra.	31. 12. 2024	Specijalna bolnica za ortopediju i rehabilitaciju "Martin Horvat", stanovništvo Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt ADRIALEC - ADRIatic Local Energy Communities (prijavljen, u fazi evaluacije), ima za cilj doprinijeti poboljšanju energetske učinkovitosti i korištenju obnovljivih izvora energije kroz razvoj „lokalnih zajednica aktivnih potrošača energije“ (LEC) koje surađuju s lokalnim samoupravama (javno-privatna partnerstva).	31.12.2024.	Lokalne jedinice samouprave, stanovništvo Istarske županije, privatni investitori
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt EnerCmed (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj promicati koncept energetske pozitivnih i klimatski otpornih EURO-MED gradova kroz prihvaćanje zajednica obnovljivih izvora energije (REC)-energetskih zajednica, posebice u četvrtima u kojima obično žive ljudi kojima prijete energetske siromaštvo ili u zajednicama koje nastanjuju ranjive skupine. Projektna ideja ima za cilj uspostaviti u Istarskoj županiji dvije energetske zajednice kroz instalaciju fotonaponskih elektrana na javnim zgradama.	31.12.2024.	Istarska županija, Grad Pula
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt HERCULES - Enhancing the energy transition in Central Europe with the support of renewable energy communities (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj promicanje energetske zajednice putem kojih će se poticati korištenje obnovljivih izvora energije i borba protiv energetske siromaštva. Zajednice obnovljive energije uključuju skupine građana, poduzetnika, tijela javne vlasti i organizacija koje izravno sudjeluju u energetske tranziciji zajedničkim ulaganjem, proizvodnjom i distribucijom obnovljive energije.	31.12.2024.	Lokalne jedinice samouprave, stanovništvo Istarske županije

	Poticanje energetske efikasnosti, uštede energije u privatnom sektoru	Javni poziv za sufinanciranje mjera korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u obiteljskim kućama	Raspisivanje godišnjeg poziva za sufinanciranje različitih mjera (projektiranje i ugradnja) energetske učinkovitosti i korištenja OIE u obiteljskim kućama. Dosadašnji pozivi orijentirani isključivo na solarne elektrane (tehnička dokumentacija). Sufinanciranja radova omogućiti na način da bude komplementarni s nacionalnim pozivima (korisnici mogu osigurati sredstva iz više izvora i smanjiti udio vlastitog financiranja).	31. 12. 2024.	
		Javni poziv za sufinanciranje mjera korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u višestambenim zgradama	Raspisivanje godišnjeg poziva za sufinanciranje različitih mjera (isključivo projektiranje) energetske učinkovitosti i korištenja OIE u višestambenim zgradama. Provodi se kao priprema za nacionalne pozive za sufinanciranje radova.	31. 12. 2024.	Stanovništvo Istarske županije
		Borba protiv energetske siromaštva – javni poziv za ugradnju solarnih elektrana za potrebe socijalno ugroženih kućanstava na području Istarske županije	Raspisivanje javnog poziva za ugradnju (donaciju) manjih solarnih elektrana (do 2 kW) kućanstvima s ugroženim socijalnim statusom. Cilj je promovirati ovaj model kao alternativu subvencioniranju računa za električnu energiju koja korisnicima osigurava jednaku (ili veću) korist, a doprinosi povećanju broja ugrađenih solarnih sustava na području Istarske županije i energetske samodostatnosti. Predviđa se ugradnja 10 sustava u različitim dijelovima Istarske županije.	31. 12. 2024.	Stanovništvo Istarske županije
		Edukacija građana u područjima energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije	Organizacija radionica za građanstvo prvenstveno kao potpora javnim pozivima za sufinanciranje mjere energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u različitim dijelovima Istarske županije	31. 12. 2024.	Stanovništvo Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt JETforCE – Just energy transition for Central Europe, ima za cilj digitalno uključiti građane tako da putem korištenja digitalnih alata zajednički osmišljavaju i provode „Pravednu energetske tranziciju“. Fokus projektnih aktivnosti je na uključivanju građana (posebice one iz ranjivih skupina) u sukreiranje mjera pravedne energetske tranzicije.	31. 12. 2024.	Stanovništvo Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt JUSTEM – JUSTice in Transition and EMpowerment against energy poverty, ima za cilj izgraditi regionalne kapacitete i uključiti građane u razvoj energetske i klimatske planova regija kako bi se olakšala tranzicija građana koji žive u energetske siromaštva, i poslova izravno ili neizravno povezanih s ugljenom ili ugljično intenzivnim industrijama.	31.12.2024.	Stanovništvo Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt NRGCOM - Creating appropriate operational conditions for renewable energy communities in the Danube Region (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj poboljšati širenje energetske zajednice stvaranjem odgovarajućeg okruženja za njihovo pravilno funkcioniranje kroz razvoj potencijalnih strateških direktiva i poticanje lokalne proizvodnje i potrošnje.	31.12.2024.	Istarska županija, lokalne jedinice samouprave, stanovništvo Istarske županije,
	Poticanje energetske efikasnosti, uštede energije u gospodarskom sektoru	Javni poziv za sufinanciranje mjera korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti u gospodarskom sektoru	Raspisivanje javnog poziva za sufinanciranje mjera energetske učinkovitosti korištenja obnovljivih izvora energije u gospodarskom sektoru i to prvenstveno u proizvodnim djelatnostima. Sufinanciranje aktivnosti kao što su unapređenje učinkovitosti zgrade, proizvodne cjeline, pojedinog stroja, osiguravanje energetske neovisnosti i sl.	31. 12. 2024.	Gospodarski subjekti u Istarskoj županiji

		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt PRO-DSR - Promoting Demand Side Response services in central Europe (prijavljen, u fazi evaluacije), ima za cilj razvoj pristupa odozdo prema gore koji uključuje građane, tehničke i poslovne subjekte ekosustava za uvjerljivu demonstraciju potencijala inovativnih potražnih usluga za stambene objekte zajednice u srednjoj Europi da integriraju više obnovljivih izvora energije, smanje emisije CO2 i ostvare ekonomsku korist u cijelom lancu vrijednosti, istodobno valorizirajući angažman potrošača i fleksibilnost na strani potražnje.	31.12.2024.	Elektroenergetski sektor, gospodarski subjekti u Istarskoj županiji, stanovništvo Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt GREENFO - Green Finance Solutions advancing Renewable Energy (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj podržati dekarbonizaciju i smanjiti energetske ovisnosti povećanjem udjela obnovljivih izvora energije kroz poboljšanje pristupa zelenim i inovativnim financijskim rješenjima za mala i srednja poduzeća.	31. 12. 2024.	Gospodarski subjekti u Istarskoj županiji
		Poticanje korištenja energetske učinkovitosti u poljoprivrednom sektoru	Pilot AGRI PV postrojenje na javnoj poljoprivrednoj površini	Razvoj (projektiranje i izgradnja) malog pilot AGRI – PV postrojenja na javnoj poljoprivrednoj površini. Postrojenje bi moralo imati edukacijski i istraživački karakter (testiranja rasta pojedinih kultura u djelomično zasjenjenim uvjetima, kombinacija sa stočarstvom i sl.) s ciljem promocije sinergije solarnih elektrana i poljoprivrednih djelatnosti i integracije ovakvih postrojenja u relevantnu prostorno plansku dokumentaciju.	31. 12. 2024.
2. Smanjenje emisije stakleničkih plinova te poboljšanje kvalitete zraka	Poticanje i promocija održivosti	Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt AGRI_CHANCE - Innovative Climate cHange AdaptatioN solutions in agriCulturE (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj identificirati glavne klimatske regionalne rizike i procijeniti njihov utjecaj na posebno ugrožene gospodarske sektore. Na temelju analize osjetljivosti i ranjivosti izraditi će se regionalne analize rizika s ciljem definiranja adaptacijskih i mitigacijskih mjera koje će predložiti korištenje pogodnih prirodnih (natural based solutions) i tehničkih rješenja za prilagodbu pogođenih sektora (npr., Agri PV sustavi). Opravdanost usvajanja navedenih rješenja biti će evaluirana analizom troškova i koristi (CBA) koja će biti temelj za mogućnost financiranja buduće provedbe. Projektom se predviđaju pilot akcije bilo fizičke bilo dokumentacijske naravi (npr., pilot Agri PV postrojenje, tehnička dokumentacija, poslovni planovi itd.).	31.12.2024.	Istarska županija, poljoprivrednici, elektroenergetski sektor
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt ARCA - Artificial intelligence platform to prevent Climate change natural hazArds (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj razvoj sustava za smanjenje rizika i prevenciju prirodnih katastrofa izazvanih klimatskim promjenama u šumskim područjima, na temelju transnacionalno inovativnih usluga osmišljenih kroz projektne pilote. Zajedničke akcije projekta doprinose suočavanju s rizikom korištenjem inovativnih algoritama koji se temelje na strojnom učenju i heterogenim mrežama koje se temelje na IoT senzorima koji će se koristiti za modeliranje specifičnih šuma i ruralnih područja kako bi se ublažili učinci prirodnih opasnosti kao što su oluja, suša i šumski požari. Predložena digitalna platforma sastojat će se od bežičnih senzorskih mreža (WSN), video kamera, bespilotnih letjelica i LiDAR daljinskog istraživanja.	31.12.2024.	Istarska županija, Vatrogasna zajednica Istarske županije, lokalne vatrogasne postrojbe i DVD, jedinice lokalne samouprave
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt WADES - Enhancing climate resilience through water desalination technologies (prijavljen, u fazi evaluacije), ima za cilj povećanje otpornosti na klimatske promjene, prirodne i čovjekom uzrokovane katastrofe, s posebnim naglaskom na nestašicu vode u kritičnim slučajevima regije	31.12.2024.	Istarska županije, jedinice lokalne samouprave

			pomoću desalinizacije vode korištenjem inovativnog procesa obrnute osmoze.		
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt TED - Forest TreE Digital twin (prijavljen, u fazi evaluacije), ima za cilj uspostaviti inovativan sustav prevencije i rane detekcije šumskih požara, koji će se temeljiti na naprednim tehnologijama, poput; senzora i dronova; satelitskih snimaka i prognoziranja indeksa opasnosti od požara kroz stvaranje virtualnih i digitalnih kopija šumskih područja.	31.12.2024.	Vatrogasna zajednica Istarske županije, lokalne vatrogasne postrojbe i DVD, jedinice lokalne samouprave
3. Poboljšanje energetske infrastrukture	Izgradnja solarnih elektrana	Tehnička dokumentacija za izgradnju solarnih elektrana na zgradama Istarske županije	Mjerom se predviđa priprema dokumentacije kako bi se osigurala spremnost za prijavu na buduće nacionalne pozive za sufinanciranja ili za vlastitu provedbu investicije.	31. 12. 2024	Istarska županija
		Ugradnja solarnih elektrana na zgradama Istarske županije	Mjerom se predviđa ugradnja solarnih elektrana na novije zgrade (npr., Medicinska škola u Puli) ili na zgrade koje su već energetske obnovljene (mala mogućnost za osiguravanje novih sredstava iz nacionalnih poziva), a nemaju ugrađenu solarnu elektranu. S obzirom na predviđeni budući rast cijena električne energije, ali i činjenicu da se, ako se želi zadovoljiti ciljeve energetske tranzicije, neće biti moguće osloniti isključivo na sredstava različitih fondova, predlaže se da se u ovakvim slučajevima pristupi samostalnom financiranju ovih postrojenja. Predlaže se ugradnja 100 kW elektrana na krovove zgrada Istarske županije.	31. 12. 2024	Istarska županija
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt Dobra energija - solarna energija za energetske tranziciju – sudjelovanjem u projektu, gradovi Dobre energije okupili su se s Istarskom županijom na čelu sa zajedničkim ciljem da koordiniranim djelovanjem na svojem teritoriju povećaju proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Projektom se predviđa instalacija 4 fotonaponske elektrane na zgradama pod upravljanjem IŽ-a, povećanje samodostatnosti javnih objekata, postizanje višeg stupanja sigurnosti opskrbe električnom energijom, podrška prijelazu na održive energetske sustave s niskom razinom emisije i ubrzanje energetske tranzicije.	31. 12. 2024.	Istarska županija, škole
	Poticanje elektromobilnosti u Istarskoj županiji	Javni poziv za ugradnju punionica za električne automobile u objektima koji pružaju uslugu turističkog smještaja (destination chargers)	Javni poziv namijenjen je dodjeli (sufinanciranje) sredstva za ugradnju manjih punionica. Potrebno je poticati ugradnju punionica u sklopu postojeće infrastrukture bez potrebe za zakupom dodatne snage. Ovakvi sustavi imaju relativno nisku cijenu (1.000 – 1.500 €). Posebno su pogodni za kuće za odmor i slične objekte u koje se pretežito dolazi automobilima i boravak gostiju je produžen. S obzirom na činjenicu da su parkirališna mjesta osigurana u sklopu objekta te da su automobili na njima parkirani veliki broj sati dnevno, mala snaga i potrebi za duljim punjenjem baterije automobila kod ugradnje u ovakvim objektima ne predstavljaju problem. Ugradnjom ovakvih punjača smanjuje se i pritisak na javne punionice i intenzitet korištenja prometnica.	31. 12. 2024	Mali iznajmljivači na području Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt GREENMairMED - Green Mobility-oriented active involvement for restoration in MED areas (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj potaknuti znanstveno utemeljenu promjenu ponašanja u pogledu pristupa opće	31. 12. 2024.	Jedinice lokalne samouprave, stanovništvo

			javnosti kvaliteti okoliša povezanoj s mobilnošću, razvojem i provedbom specifičnih inicijativa za podizanje svijesti i osvješćivanjem ljudi o utjecajima njihovih svakodnevnih aktivnosti. Građani će biti aktivno uključeni u prikupljanje podataka (pristup Citizen Science) i bit će podržani u pažljivom razvoju najboljih praksi i usvajanju novih pristupa.		Istarske županije
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projektни prijedlog Green Hydrogen - Introduction of green hydrogen into naval transportation of Adriatic basin, koji ima za cilj identificirati regionalno dostupne prikladne i trenutno neiskorištene obnovljive izvore energije koji se mogu iskoristiti za proizvodnju zelenog vodika.	31. 12. 2024.	Istarska županija, elektroenergetski sektor, sektor pomorskog prometa
4. Poboljšanje cestovnog prometa i infrastrukture	Osiguravanje boljeg pristupa uslugama koje pruža Istarska županija	Izrada pilot Joint SUMP-a	Istarska županija upravlja sustavom srednjih škola i domova zdravlja. Zgrade ovih ustanova najčešće se nalaze u većim gradskim središtima kojima gravitiraju manje jedinice lokalne samouprave (općine). Javni prijevoz koji povezuje pojedine općine s ovim objektima često je neadekvatan ili nepostojeći što uzrokuje značajne poteškoće u osiguravanju predmetnih usluga. Problem će biti sve izraženiji s obzirom na evidentirane demografske trendove u Istarskoj županiji. Mjerom se predviđa izrada zajedničkog plana urbane mobilnosti za jedno ovakvo područje u Istarskoj županiji (zajednica grada i okolnih općina) koji bi prvenstveno osmislio održive modalitete javnog prometovanja unutar područja (električni mini autobusi, kružne linije i sl.) i osigurao adekvatan pristup javnim uslugama svim građanima.	31. 12. 2024	Istarska županija, odabrano pilot područje
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt SUMMA - Sustainable Multimodal Mobility in Adriatic Coastal and Hinterland Areas (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj poboljšanje urbane mobilnosti kako bi se izbjegle prometne gužve tijekom turističke sezone, te nerazvijene multimodalne veze između luka, zračnih luka, željeznica i urbanih područja. Cilj projekta je razviti nove zajedničke modele multimodalnog pristupa održivom prijevozu putnika putem uspostavljanja brzih, održivih i dobro rasprostranjenih prekograničnih veza kako bi se povećala učinkovitost i kvaliteta pomorskog prometa u obalnim i zaleđinskim područjima Jadrana. To se planira postići osmišljavanjem prekograničnih strategija, iskorištavanjem ICT tehnologija, projektiranjem biciklističkih ruta od makroregionalne važnosti i testiranjem novih usluga za poticanje intermodalnosti.	31. 12. 2024.	Istarska županija
5. Održivo gospodarenje otpadom	Primjena novih modela i primjera kružnog gospodarstva u gospodarenju otpadom	Poticanje razvoja kružnog gospodarstva kroz edukaciju u školama	Nastavak djelatnosti IRENA-e pokrenutih kroz projekt CAPonLITTER. Kroz edukacije se učenike podučava tehničkom crtanju, programiranju i 3D printanju s ciljem izrade predmeta od reciklirane plastike i izrade predmeta koji mogu zamijeniti jednokratne plastične predmete, Npr., kroz edukacije se planira izrada modularnih kompostera za bio otpad, školske opreme (ravnala, trokuti i sl.), a sve s ciljem smanjenja opterećenja javnog sustava gospodarenja otpadom.	31. 12. 2024	Stanovništvo Istarske županije, javni komunalni servisi, škole
		Analiza opravdanosti izgradnje mikroenergana na otpad	Izrada analize opravdanosti nabave postrojenja za ekološki prihvatljivi preradu otpada i fekalnog mulja (proizvodnja zelenog vodika i električne energije iz otpada) s ciljem smanjenja opterećenja sustava javnog gospodarenja otpadom i odvodnje.	31. 12. 2024	Istarska županija, javna komunalna poduzeća na području Istarske županije

		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt AWARE - Adopting Waste as REsource (prijavljen, u fazi evaluacije) ima za cilj poticati i poboljšati obrazovne pristupe s ciljem podizanja svijesti o ekološkim problemima uzrokovanim povećanom proizvodnjom otpada, posebice plastičnog, na obalnim područjima Jadrana. Edukacije su usmjerene na uzroke i posljedice zbrinjavanja otpada, isticanje važnosti prevencije, ponovne uporabe i recikliranja otpada te testiranje inovativnih rješenja kroz pilot akcije. Pilot akcije uključuju testiranje rješenja za recikliranje plastičnog otpada, proizvodnju recikliranih sirovina i daljnju upotrebu s 3D printerima za proizvodnju ekološki prihvatljivih alternativa za jednokratne predmete.	31. 12. 2024.	Škole, javni komunalni servisi, stanovništvo Istarske županije
6. Prostorno planiranje za potrebe razvoja sustava OIE	5. Racionalno raspolaganje prostornim resursima	Odobalni vjetar u elektroenergetskom sustavu Istarske županije	Izrada preliminarne studije kojom će se definirati prihvatljiv i uključiv model korištenja odobalne energije vjetra u Istarskoj županiji.	31. 12. 2024	Istarska županija, elektroenergetski sektor, sektori ribarstva i marikulture itd.
		Pilot projekt solarne elektrane na javnom parkiralištu	Mjerom se potiče korištenje "iskorištenog" prostora za ugradnju solarnih elektrana te se tako smanjuje pritisak na neiskorištena zemljišta. Predlaže se ugradnje male elektrane (do 10 kW) za natkrivanje nekoliko parkiranih mjesta jedne zgrade Istarske županije kako bi se promovirao razvoj ovakvih sustava.	31. 12. 2024	Istarska županija
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt CoopWIND usmjeren je na pripremu preduvjeta za razvoj offshore vjetroelektrana na području Istarske županije putem bilateralne suradnje s Norveškim partnerima. Potencijalna proizvodnja električne energije putem offshore detektirana je preliminarnim studijama kao jedini značajan izvor koji bi mogao osigurati energetske samodostatnost istarskog poluotoka te će se kroz projektne aktivnosti izraditi preliminarne studije za utvrđivanje potencijala izgradnje offshore vjetroelektrana na području Istarske županije.	31. 12. 2024.	Istarska županija, elektroenergetski sektor, sektori ribarstva i marikulture itd.
		Provedba projekata prekogranične suradnje	Projekt BEYOND - Blue Economy sYnergies fOr sustaiNable Development (prijavljen, u fazi evaluacije), ima za cilj započinjanje procesa planiranja izgradnje i integracije pučinskih vjetroelektrana u energetske sustave uključenih regija te definiranje mikro-lokacija pogodnih za instalaciju. Projektom se planira definirati potrebne prostorno-planske uvjete, osigurati ranu prihvatljivost ovakvih instalacija, a posebno kod sektora kod kojih se očekuje veća razina protivljenja (turizam i ribarstvo), modele priključenja na postojeći elektroenergetski sustav, konačni oblik energije koji se može proizvoditi (npr. električna energija za potrebe mreže ili zeleni vodik) i sl.	31.12.2024.	Istarska županija, elektroenergetski sektor, sektori ribarstva i marikulture itd.

6. USVAJANJE

Strateški plan poslovanja IRENA-e, Istarske Regionalne Energetske Agencije d.o.o. za razdoblje 2023. – 2025. godine usvojen je na 62. sjednici Nadzornog odbora IRENA-e, Istarske Regionalne Energetske Agencije održanoj 29. rujna 2023. godine.

Direktor

Dalibor Jovanović

Labin, 29. 9. 2023.

INTERNI BROJ: D/01-25/23/190-01

6. USVAJANJE

Strateški plan poslovanja IRENA-e, Istarske Regionalne Energetske Agencije d.o.o. za razdoblje 2023. – 2025. godine usvojen je na 62. sjednici Nadzornog odbora IRENA-e, Istarske Regionalne Energetske Agencije održanoj 29. rujna 2023. godine.

Direktor

Dalibor Jovanović

Labin, 29. 9. 2023.

INTERNI BROJ: D/01-25/23/190-01

IRENA
Istarska Regionalna Energetska Agencija
za energetske djelatnosti d.o.o.
LABIN (1)